

НЕКА РЕЧ О АНОНИМНОМ РАДУ

Враћам се назад за десетак година и вилим

Српску академију наука како је постојала и разлика онда и како постоји и разлика сада. Између тога двога или река непотписаног и неветиваног рада, река брига и храбрости које су анонимно деловале. Академија је била у рату, у окупацији, ~~и~~ у апсу, на сулу, академија се била умртвила. Академију је бомба порушила и хаљом мртвом прашином засула. Па је, затим, дуго и тихо, и све анонимно текло на размишљању о обнови, не само о обнови, него више од тога, о поствраћању нечега у нешто друго, макога у вечито. Ко је све био на том пољном анонимном раду иницијатор, сарадник, олукивач — то се већма никада неће сазнати. Анонимни рад и јесте у томе да се функционери не именују, анонимни рад је снажан и творачки баш анонимношћу својом. За то има тунта и тма лонца у природи и у историји човечанства. Неки, зато, кажу да не треба анониман рад ни спомињати, други, и ми међу другима, кажемо да га једнако треба помињати, макар да није остао нио визиткарту. Визиткарте су комичан детаљ у царству рада. Сећате ли се, по сатонимзи трпезаријама, оних корпица у којима се брижљиво чувају, мало и не увил изаку, гомиле старих визиткарата, имена гостију који су у породицу заглазили? Које гробље те визиткарте! На неким именима има и крвна напртања. А ако се ^{или} осврнете за тим именима по области рада и стварања, нигде их нема, ~~оста~~ ^{или} једва их има, ~~оста~~ ^{или} је само утеха да су радили анонимно, за што им, ако су, хвала. И тако, има интереса и рачуна о анонимном раду. Деца, на пример, питају: Шта ни то ради корен, и шта ради земља, кад направе сав огроман хрест, сав датекину са пловитима ружичасте боје какву имају још само фини облаци? И питају огрести: Шта то ради земља, ^{или} како ради, те једно ~~ради~~ ^{ништан} већ за неколико месеца а хиљама година чува мале споменике од костију људских и животињских, и сачуваотисак биљнице на руци? И још питамо: у чему је анонимни рад мозга? и где је у човеку рад ионица савести, добре воље, пожртвованости. Нема ^{одговора, нема} увидаја, нема негована ни потписа, ~~нема~~ ^{или} не знами тобе пословању ни механику ни метолуку, ни степене прогреса.

Наведени примери били су из природне анонимне ралио-
 нице. Наравно и у ^{својим} ралиовима људи, колектива и појединачно, анонимност је исти ~~основ~~
 основни неизбежни принцип. Анонимност у људском ралу још има и снагу да пређе
 у етичку и естетичку вредност ~~ралиа~~ ралике. Занимљива је чињеница да тамо
 где човек са природом у заједници продикује, анонимност сарадње човекове остаје
 анонимна по воји изгледа и човека и природе. Чује се више пута ова сељачка реч,
 колико поетична, толико неправедна у смислу категоризације функционисања:
 Земља и киша месе хлеб, сунце га пече. Међутим, човечије руке су ^у и при мешењу,
 / орање, ђубрење, окопавање, / и при печењу, / израда теста, тесто на ветри. / То
 веков ^у рал оном ~~се~~ изреком отиснут у ~~анонимност~~ анонимност; али
 и земљорадник кичио гледа у небо и у земљу, њих помиње, своје руке заборавља.
 Некако смо сви сагласни да тај рал и кал га помињемо, поменемо као анониман:
 сељаци и њихова мука — и толико. На супротној страни од великог и монументал-
 ног хлеба, тамо где наука и уметност продикују такође велике и монументалне
 објекте и проналаске — ту ~~се~~ анонимност такође ^{је} ~~је~~ и остаје, скоро крв и
 кост ^{свој} ~~процелура~~ ^у ~~процелура~~ и нужности. Грађење катедрала, мостова, тврђава, путева, ту-
 нела, канала; израда фресака, мозаика; стварање књига, музике, слика и вајаних и ре-
 заних предмета — шта ту све остаје анонимно, почев од припремних ралова, чак од
 прве идеје па до изведеног дела. ^У ~~је~~ ли Толстој потписао све хартије и хартији-
 це којима је трошио себе и градио Рат и мир? ^У ~~Т~~козвани оригинални рукопис неких
 великог дела, који се чува и показује, то је, према суми анонимних ралова и иск-
 ланих рукописа само један мали театар, једна оправдана верна.

Врло је корисно интересовати се непотписаним ралиовима,
 анонимним прилозима животу, уметности, ^{науци} ~~уметности~~ ^{науци} ~~уметности~~ занимљиво је познати; која киша
 и карактери умеју жестоко и сјајно равати у анонимности. Толстојев ^у ~~у~~ пример био
 је пример из модерних времена. Но како је ^{разна} ~~анонимност~~ ^{разна} ~~анонимност~~ принцип света, ваља ^{напо} ~~ваља~~ ^{напо} ~~ваља~~ вилети
 и стара времена са тога гледишта. Тамо у оном нашем манастиру на прагу двери,
 и на са чеоне стране ласке, него са слабо запажљиве бочне стране ласке стоји
 неветто угребено: Раке немар — и толико. — У албумима старих гравира честа је
 слика скрипториума: капућер, до носа уматан и крпе — себе се никада не греје —

сели на остојичици пред ногарима и таблом и пише, преписује, преводи, пресликава, али ништа не потписује. Понекад, понегде, скривено, као онај наш ^опш прагом, стоји свега: Францискус или Петрус, а код нас овамо стоји: смирени свуга манастира Гигорије или Мисаил. — Оних дванаест ливних ^огүтских катедра по местима око ~~Пар~~ Париза то су планине уметности и ручнога рада, али све без потписа и без латума. Јелва ли на ивици стопала јелне сендале некога свеца или краља, стоји: *Fecit Jehan*, урадио Жан. Који Жан, оланте, как, откле локте је већ рад на читавом зигу прекривену вредним скупштурама. Нема олговора, типина. Вебу, трпе, буге, рале манијачки ^убрелано, ларовито, савршено, без потписа, без латума. Животи без шума. Потпис и латим, но је већ шум.

И тако, стара или новија времена не престаје, не честаје, не олобапује се анонимни рад. Не може се олобанити, иако сада има свугде евиденција, и писаних машина ~~и фотографских апарата са аутоматским~~ са триплекетима и копираних схема и планова и скица и секретара и фотографа — не може се олобанити, јер је непотписан рад суштински и основни део свакога рада, свакога развоја. Данашња Српска академија наука, то је остварење које је тражило и даје ~~тражи~~ тражи запете стајан и неизбежно анониман рад једног великог колектива, у кући и ван куће. ^{унутрашњи} ~~У~~ ^и ~~мена~~ се не могу знати, јер се разлици не могу увек ~~видети~~ ^{видети} јер сваки час као на броду потоне у утробу даће они који су се начас верали по јарбама и катаркима. Постоји само симбол оних који Академијом управљају кроз читав океан ^{заједница и} ~~бритија~~ ^и ~~они који неиспуштају~~ ^и ~~писанку из руке~~ ^и ~~селе нагнутих глава~~ над хартијом или ласком, пишу, пртају, рачунају и често рад свој у ветру бацају и изновапочињу. Симбол постоји, ^{раз} ~~ла~~ ^{је} ~~лесно~~ ^и ~~раме~~ ^и ~~надр~~ ^и ~~мано~~ ^и ~~мало~~ ^и ~~више~~ ^и ~~или~~ ^и ~~ниже~~ ^и ~~но~~ ^и ~~што~~ ^и ~~треба~~ ^и ~~лесни~~ ^и ~~чакат~~ ^и ~~под~~ ^и ~~задебљеном~~ ^и ~~кожом~~ ^и ~~глава~~ ^и ~~накривљена~~ ^и ~~како~~ ^и ~~чије~~ ^и ~~очи~~ ^и ~~за~~ ^и ~~заповедају~~ ^и ~~и~~ ^и ~~ако~~ ^и ~~не~~ ^и ~~прсти~~ ^и ~~лесне~~ ^и ~~руке~~ ^и ~~а~~ ^и ~~оно~~ ^и ~~четири~~ ^и ~~зглоба~~ ^и ~~над~~ ^и ~~тим~~ ^и ~~прстима~~ ^и ~~си~~ ^и ~~гурно~~ ^и ~~раскречени~~ ^и ~~У~~ ^и ~~нашим~~ ^и ~~рукама~~ ^и ~~је~~ ^и ~~велики~~ ^и ~~набијен~~ ^и ~~свежањ~~ ^и ~~архивских~~ ^и ~~исписа~~ ^и ~~једног~~ ^и ~~Академијина~~ ^и ~~сарадника~~ ^и ~~безлушно~~ ^и ~~ситно~~ ^и ~~и~~ ^и ~~густо~~ ^и ~~писано~~ ^и ~~на~~ ^и ~~хартији~~ ^и ~~која~~ ^и ~~је~~ ^и ~~запињача~~ ^и ~~и~~ ^и ~~кивала~~ ^и ~~ток~~ ^и ~~рукописа~~ ^и ~~и~~ ^и ~~прмака~~ ^и ~~раме~~ ^и ~~Хоће~~ ^и ~~ли~~ ^и ~~тај~~ ^и ~~марљиви~~ ^и ~~научник~~ ^и ~~и~~ ^и ~~поселник~~ ^и ~~још~~ ^и ~~и~~ ^и ~~других~~ ^и ~~свежања~~ ^и ~~све~~ ^и ~~то~~ ^и ~~превратити~~ ^и ~~и~~ ^и ~~у~~ ^и ~~кемгама~~ ^и ~~потписати~~ ^и ~~О~~ ^и ~~неће~~ ^и ~~остаће~~ ^и ~~непотписаног~~ ^и ~~у~~ ^и ~~мнош~~ ^и ~~у~~ ^и ~~анонимним~~ ^и ~~арсеналима~~ ^и ~~Академије~~ ^и ~~Страст~~ ^и ~~онога~~ ^и ~~ако~~

